

WWW.UNILIB.RS ИЗЛАЗИ

четвртком и недељом

ЦЕНА:

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНАПретплату примају све
поште у Србији и
иностраниству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Претплату треба слати:
Стеви М. Веселиновићу
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 15 ПР. ДИП.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 15 ПР. ДИП.

НЕ КУНИ МЕ...

Не куну ме чедо красно,
Што те тако жудно пратим,
Ах, ја опет љубим страсно
И од слатког бола натим.

Мени срце мира не да,
Ти га, сунце, цвјетом створи,
Па сад само у те гледа
Да процвјета ил' сагори.

Алекса Шантић.

БОМБА ИЛИ ДИНАМИТ

— ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ —

(из живота једнога преподобног „грађанина“ који је
створен само за то, да живи и да леде).

Једнога јутра, тек што је Милош Радетић
отворио дућан, ето ти му писмоноше, са поштан-
ском пропратницом у руци.

— Шта је то? — запита Милош.

— Имате пакет.

— А откуда?

— Из Србије.

Милош зину.

— И... из Србије? — промуца зачуђено.

— Да.

И предаде му пропратницу.

Милош остаде укочен и пренеражен. Да су
му казали да је Неретва почела уза страну тећи;
или да је правда прошла кроз Мостар; или да су
Мађари стекли памет. Срби слогу, а Чифуту по-
штење, све би он то лакше вјеровао, него ли то,
да је њему дошао пакет из Србије... Чудом за-
чуђен, он је два три пута погледао на пропрат-

ницу, али, на жалост, сваки пут су му избијала
очи она крупна слова на поштанском жигу, ће
'но се, као у колу искривио „Београд“... Али баш
то и јест белај!... Он, човек миран, тих, повучен,
који ни о чему другоме не мисли него о своме
дућану и трбуху, жени и ћецци и, који никада, ни
једним покретом није показао, да је непокоран
„закону“, откуда сад да има посла и „изван гра-
ница“, па још, — ух Боже сачувај! — да има
посла чак и са Србијом.

Он очајно заврти главом.

— Кога ја знам у Србији?.. Шта имам ја
тамо... И шта хоће она са мном?

И опет погледа на пропратницу.

Ту је стојало написано, да пакет шаље Ђорђе
Миљковић.— Ђорђе Миљковић?... Ко је то? — про-
шапта он.

Никаква Ђорђа Миљковића до данас позна-
вао није. Па шта сад тај хоће?... Шта жели?...
И какав ли је он управо, поштен или непоштен?..

Чудновата мисао сину му кроз главу.

— Да није хајдук?... Кажу, да у Србији има
сила хајдука!. А ко би ми други отуда и слао
пакете него хајдук!..

И пљесну се руком по кољену.

— И да баш ни на кога другога не натрапа,
него на ме..Сама помисао ова натјера му зној на чело и
он хукну:

— Страхота!

А донета и јест страхота!... Хајдуци, па да
њему шаљу!... Па шта ли ће бити, ако се дозна?...
Па... ух... а шта ће рећи „власт“?... Да га не
метне под „закон“, а закон ће га отјерати за то
у затвор.

Он се поново озноји.

— А шта ми хајдук може послати? — по-
мисли и протрља се по челу... — Ништа друго,
него какву бомбу или динамит, па да ме убије...

Њега подиђоше мрави, те поче проклињати
све своје думмане из Мостара, који су „сигурно“
јавили хајдуцима, а пошто хајдуци не воле мирне

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Људе, као што је он, то су „сигурно“ послали пакет, који ће га разлијети у комаде.

Он се стресе.

— Јес' то ништа друго није, — рече и замишљено обори главу.

— Па још ако пошта ухвати динамит, па ако преда власти, онда ми нема спаса... Неће они знати, да ми то подмећу душмани, него ће помислити, да ја хоћу да убијем кога... А ја никада ни муху убио нијесам, па сад да примим таку биједу на врат..

И опет се стресе и, свом снагом, удари се руком по челу.

— Па шта ћу радити?...

То управо и јест онај белај, што не зна, шта ће радити... Куд ће?... Како ће?..

Не може да се сјети

Он се прошета мало испред магазе, надајући се, да ће му тако пасти на ум каква срећна мисао...

И није се преварио.

— Како би било, да ја први пријавим власти, — сину му кроз главу. — Па пошље, кад се ухвати, ја нисам крив..

Зар би могао што год паметније смислити!

Као да му се какав грдан терет свали с душе, он развуче своје широко лице, а десни дио горње губице подиже према носу (тако се обично смијао), па одмах спрати пропратницу у џеп и пође.

— Ко ме ћу најприје? — помисли. — Зар није најпаметније, да пођем окружном престојнику?...

И одмах сврну путем, према окружној области.

Но баш да се приближи, кад угледа господина окружника, како сједе у фијакер и оде некуда.

Он се почеша иза уха и застаде.

— Идем котарскоме, — рече за тим.

Па пође тамо.

Господин котарски, тога дана, био је неопи-сано љутит. Сиромах Милош није га могао ни виђети, јер га, још испред врата, вратише.

— Е, па ја ћу комесару полиције, — одлучи се он одмах и, бојећи се да се и комесар за што не наљути, потрча у полицију.

По срећи, комесар је био беспослен и, колико се могло виђети, у доброј вољи,

— Шта изволите? — запита он, мјерећи Милоша од главе до пете.

— Изволим, да вам јавим нешто...

Комесар се уозбиљи.

— Шта то? — упита.

— Ево шта, — одговори он и извуче пропратницу из џепа. — То сам добио из Србије.

Комесар прегледа карту.

— Па шта је с овим?

Милош се и опет почеша иза уха.

— Па... па... па то ћете ви боље знати... Ја тамо нити кога знам, ни познам, па ми шаљу..

То су, знате, хајдуци, па хоће да ме убију, што сам ја чојек покоран закону.

Комесар га зачуђено посматраше, па онда још једанпут привири у карту.

— Овђе ти неко шаље колача..

Милош поцрвени.

— Нисам ја дијете, да ми се шаљу колачи... Што ће мени колачи?... То су бомбе или динамит... Знате ли ви да тамо има хајдука... А хајдуци имају и бомба и динамита.

— Ви дакле мислите, — поче комесар.

— Не мислим ја ништа, него је тако!... дочека Милош. — С тога сам дошо вама, да примите пакет.

Комесар поблиједи.

— Ја да примам динамите?

— Па треба, господине.. Ви сте власт, па треба.. Ја дајем вама... Ја у томе нећу да имам посла... .

Комесар тури руке у џепове и поче да шета по соби. Два три пута ухвати се за браду, погледа према шиши и поче се мислити.

— Да ја примим пакет, па да бомба прасне и убије ме?... Боже сачувај!...

И он ичепав свој шешир, па се окрену Милошу.

— Остани овђе, — рече му.

Затим дозвољава инспектора полицијског и нареди му, да пакет донесе и отвори.

— Нека ја само нисам близу, — рече и хитним корацима оде из полиције.

Инспектор узе пропратницу и не знајући шта је, нареди једноме, да донесе с поште.

Онај отрча и, кроз неколико минута, донесе

— Ово је ваш пакет? — запита инспектор Милоша.

— Мој није, ама је послат на ме...

Инспектор се поносито ухвати за брк.

— Мора да је у њему нешто сумњиво, — рече. — Ви морате бити присутни при отварању. Милош задрхта.

— Ја?... Зар ја?...

— Морате.. То није ништа страшно.

Милош готово јакну.

— Али, за Бога, знате ли, да је у њему динамит, па ако прасне...

Инспектор, од страха, одскочи на страну.

— Динамит! — грмну по томе. Онда сте ви анархиста!. Ви ћете под суд..

Милошу поклецнуше ноге и, у мало што не паде.. Сама ријеч „суд“ ужасавала га је... Бесвјесно и забленуто он погледа инспектора.

— Ја.. нисам крив.. изустити готово плачући.

Инспектор погледа на пакет, па одскочи још неколико корачаји натраг.

— Ко ће га отворити? — рече и погледа око себе, као да има још некога, осим њега и Милоша.

Ко ће? — запита и Милош, па се и он окрену.

— Ви треба да отворите, — заповиједи инспектор

— Ја сам то предао вама, — дочека Милош.

Инспектор љутито климну главом, па и он зграби капу

— Остани овђе, — рече.

Па изиђе и зовну једног полицаја.

— Да отвориш онај пакет.

Нареди му, па оде.

Полицај званично уђе и приступи пакету.

— Какав ли је ово белај? — рече мргодно и прихвати.

— Знаћеш кад отвориш, — помисли Милош па полахко отвори врата и леђима се измаче чак у предсобље. дрхћући као прут.

— Полахко отварај! — рече полугласно и скупи се колико је могао више, бива, ако динамит и прасне, да га не погоди.

Полицај још званичније пререза канафу и отвори.

Ни праска, ни пуцањ не одјекнуше у соби, мјесто динамита, указане се лијепи, бијели колачи.

— Шта је ово? — проговори полицај зачуђено. — Ово је некакав пешћеш.

Милош се мало опружи и погледа.

— Колачи! — викну и отвори уста од чуда.

— Колачи ја шта! — рече полицај и загризе један. — Па како ли су слатки!

— А има ли још шта? — запита Милош, једнако сумњајући у пакет.

Полицај погледа, пипну још два три колача и извади једно писмо.

— Ево писма, — рече.

И пружи га Милошу.

— Читај!... Читај ти!... — дочека Милош и опет одскочи мало натраг.

Полицај отвори писмо, намргоди се и, замуцкујући, поче да чита:

„Драги газда!

Прије осам година био сам код вас у служби и држали сте ме као рођенога... Од вас сам отишао у Босну, а из Босне у Србију, гдје сам, у Биограду, трговачки помоћник.. Чуо сам, да сте се оженили и да имате ђеце. Ове колаче шаљем њима, да их упознате са

вашим

Ђорђе Милковићем.

(Знате, ја сам се код вас звао Ђуро Чегртало, но пошто то није лијепо име, овамо сам га замијенио овако).

Милош се, од чуда, удари руком по кољену.

— Их, како ми прије не паде на памет!.. Јес', Бога ми, Чегртало.. Знам објешенака! Вазда сам казивао, како ће далеко доћерати... Ама који га ђаво оћера у Србију!..

И приближи се пакету.

— Колачи не сметају „власти“ — рече. — Ја ћу их повијети..

Па изађе..

Србо.

О, ЈЕСЕНСКЕ ДУГЕ НОЋИ...

Жижак дршће, светлост трне

Као живот кад се гаси.

Шта је живот!... Поноћ шапће:

„Бура, беда и уздаси...“

Па још 'вако у самоћи...

О, јесенске дуге ноћи!

Мени тако, а далеко,

Бог зна куда... жељо лепа,

Неко седи, драгу гледи,

А она му слатко тена:

„У заносу све ће проћи,

О, јесенске дуге ноћи!...“

Ил' на крилу старе мајке,

Ојађена мома нека,

Сузе лије, лице крије,

Чека војна из далека,

„Дал ће доћи ил' не доћи?...“

О, јесенске дуге ноћи!...

Александар.

Милорад М. Петровић.

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од

Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

LXXII

Већ је два дана и две ноћи, како Иванови и Коњури седе у возу, што јури из Неапоља на север и вози путнике у Венецију. Они су оставили Неапољ одмах сутра дан после злосрећне вожње на острво Капри. Морска је болест оставила своје трагове: Глафира је села у воз сасвим болесна. Николај Ивановић је предлагао да се остане још један дан у Неапољу, не би ли се

повратила од морске болести; али Глафира не хтеде чути зато, јер јој омрзну и Неапољ и његово море које тако непријатељски поступи с њима у време вожње на пароброду. Пробудивши се сутра дан у гостионици „Бристол“ и погледавши кроз прозор на тихо и плаво море у даљини, Глафира се није могла уздржати а да не пљуне у том правцу, — ето, толико јој беше обљутавило то дивно море, после вожње на Капри. Коњурин је, разуме се, био на њеној страни и подржавао је у томе, да се што пре иде из Неапоља. Он је уживао од саме помисли: да се враћа у Русију, да уз пут има свега још један талијански град — Венецију да посети. А Глафира је на ту посету одредила четрдесет и осам часова. Коњурин је непрестано срачунавао тај дан, кад ће, после дугога скитања по иностранству, доћи у Петроград и срести се са својом женом.

Кад су полазили из Неапоља, гостионичар им да такав грозан рачун, у коме су цене за обеду вање ван гостионице пале на квартирину, против уговорених цена за собе. Николај Ивановић плану од гнева и сукну на гостионичара погрдама, али га Коњурин задржа и рече:

— Пљуни на то... Баци... Пренебрегни то... Нека се задаве... Само да се једном изиђе из те Италије. А неће се они, свирачи подли, дуго исмевати с нама; пред нама је још само Венеција. Само Венеција, госпођо, а тамо већ — код куће смо, у православној Русији! окрете се он Глафири.

— Да само кући, кући! вели ова.

— Слава ти, Господе!

И Коњурин се прекрсти великим крстом.

Воз, на коме су наши путници путовали у Венецију, подуже се задржавао у Риму, Флоренцији и другим градовима али Коњурин није нигде хтео сићи ни на станицу. Он се хранио „сувом храном“: кобасицама, сиром, печеном јагњетином, заливајући је вином Кијанти, што га Талијанке продаваше на платформама. Глафира је муку видела и опет није успела да га принуди да се сутра дан умије. Путем се дало видети много што шта интересно. Иванови су на мах свраћали пажњу Коњуринску, али он беше апатичан према свему и говораше:

— Тхе, чудна ми чуда.. Мрзи ме и да гледам. Да ми је што пре кући.

Он је срачунавао не само дане, већ и сате, кад ће доћи у Петроград. Сваки час би мицао претима и говорио

Данас је петак, сутра -- субота. Сутра у јутру смо у Венецији... Је ли тако? питао је он.

— Тако је, одговорила би му Глафира.

— А у колико сати?

— Па, порано, тако — око шест.

— У шест сати, у суботу, долазимо у Венецију. Ђавићемо се у суботу и недељу... У недељу у вече, значи отпутоваћемо из Венеције у Петроград?...

— Ах, Иване Кондратићу, од куда се то може тако тачно казати? Ко зна како ће нам се допасти Венеција.

— Допустите.. Шта има ту да вам се допада? Град као сваки град. Они исти макаронци, свирачи и лудаци, какве смо и досад гледали.

— А, не, напротив. Венеција је сасвим другачији град, ни налик на остале градове.

— А од куд ви знате, матушка, кад је нисте ни видели.

— Нисам је видела али сам гледала слике, знам је по описима. У целом свету нема града као што је Венеција. Пре свега, она је сва у води.

— У води? Хм.. А зар вам је мало додијала та вода? Мени изгледа да вам је додијала и сувише вала док пређосмо од Капри до Неапоља и да то нећете дуго и дуго заборавити.

— Ах, Венеција је сасвим нешто друго. Венеција је на каналима и тамо не може бити буре. Ту су канали као оно у Петрограду што има: канал Крјуков, па Екатеринински, па Мојка, само у Венецији их је на хиљаде.

— На хиљаде? Ех, то ви само онако..

— Да, да! Ви треба да знате, да у Венецији нема кочијаша. Све сами лађари

— Како нема кочијаша... кад без тога не може бити?

— Ама, кажем вам, да их нема. Тамо се иде све на чуновима... На гондолама.. Изиђеш из куће и одмах канал. Чак, ни обале нема. Управо с врата садаш у чун и идеш куда треба.

— Лепо! Али ако ми се прохте да идем у позориште, или у механу, или у цркву?

— Све једно, доведу вас право на улазак, ако ли хоћете у цркву, — на паперту. Паперта на воду излази.

Коњурин се осмехну и рече:

— Не тупи зубе, матушко!

— Лепо, видећете. Тамо нема земље.

— Добро, на чему онда куће праве?

— На води!.. Управо из воде зидају. Што се смејете? Видела сам ја то на сликама. И чудо ми је како ви нисте то видели. Ми имамо у Петрограду много слика из Венеције. Неке су израђене масним бојама а неке онако, у журналима, у књигама.

— Где ћу их видети? Ја сам трговац човек. По ваздан сам у дућану. Књигама се никад и не бавим.

— А како сам ја видео Венецију у сликама? похвали се Николај Ивановић. — Жена има право, и ти, Коњурине, не спори с њом. У Венецији заиста нема земље, већ — само сама вода.

— Град без земље? То не верујем! одмахну главом Коњурин. — Јер, где би онда мртваце закопавали, ако земље нема?

— Мртваце? рече Николај и збуни се. — Глаша! Заиста, куд они здевају мртваце? запита он жену.

Жамачно их носе на чамцима у други какав град, те укопавају, одговори ова и настави: — Са тих канала, Венеција је најинтереснији град. Вода и вода свуд, место улица.

— Зар баш нема ни травке ни баште? распитује се Коњурин.

— Не, не, не.

— Тфу, да грдна јада! Мораћу жени написати да смо у граду без земље. Уосталом, нашто ту писати! Скоро ћемо се видети. Јербо, у суботу и недељу смо у тој Венецији. У недељу одлазимо. А колико нам треба од Венеције до Петрограда? запита Коњурин Глафиру Семјоновну.

— Једно четири дана. Само, у Бечу се морамо један дан одморити.

— Матушка, голубице! Што би се одмарали у Бечу? Зар се не можемо одморити у вагонима? У вагонима је боље. Одмараћу се до миле воље.

— Ваља да видиш Беч, упаде му у реч Николај Иванович. — Ми смо га пре видели, али ти ниси.

— А што ће ми.. До врага с тим Бечом! А после тога, ја имам менице, идуће је недеље рок. Не, не. Него, ако ви у Бечу останете, онда ме посадите у вагон што иде на руску границу и ја ћу сам ићи. Говорићу успут претима, очима, ногама, тек, којекако докотураћу се. А што ће ми Беч? Не било га! Мени треба жена, Петроград!.. Ох, ја шта ли сад она, голубица, тамо ради?

— А шта ће радити? Пије чај... подсмева се Глафира Семјоновна.

— А од куд ви знате? запита је он, па ће додати погледавши у сат: — Готово, чај пије. А ви велите да има четири дана од Венеције до Петрограда?... То је: понедељник, уторак, среда, четвртак. Дакле, у четвртак ћу седети код куће са женом за самоваром! Ура! Још само шест дана!

— Што вицете и брукате се? Нисте ви сами у купеу, вели му Глафира. — Гле ова Талијанка се одмаче од вас у страну.

— Пљуни! Стало ми је до макароница! Зар су нас мало измучили у време скитања по Италији? Еј, матушко, свирачице моја мила! Кроз шест дана сам са женом! говорио је Коњурин суседци — Талијанци и удари под носом њеним длан о длан. Ова, изненађена, погледа га и повуче се у угао од купеа.

(Наставиће се)

ХАЈНРИХ (ХАРИ) ХАЈНЕ

— Ћ Е Т И Н С К И —

(наставак)

IV.

Хајне је био ожењен, али деце није имао. У свему оригиналан, па је био и у женидби. Своју

жену Матилду Мират којој је право име било Езбенија и коју је Матилдом звао, сећајући се извесне Матилде, за коју у својим путничким сликама из Италије вели: да сија као звезда на небу*); — Хајне је први пут видео 1834 г. као свежу и веселу девојку, која није знала за кокетерију, и улешавање великоварошко. Она је била ванбрачна кћи неког богаташа. Њена драж била је у њеној лепоти, њеној добродетељи, невиности и страстном темпераменту. Без икаква образовања, право чедо природе, стас јој је био савршене пластичне лепоте, била је као да је од мермера режана. Зубе је имала лепе, и с тога се радо смејала, а рупице на образима правиле су је необично љупком. Често је се слатко смејала и глас јој је одјекивао као сребрно звоно. Очи су јој биле ђаволасте, могла се и њима смејати. Њена највећа драж била су уста и глас. И Хајне је се често са њом састајао и ћеретао на вратима једног обућарског дућана, где је она послуживала. Прича се да је Хајне добио Матилду тек пошто је њеној тетци исплатио 3000 динара, јер је са њом ступио прво у слободан брак не венчавши се, и тај је дан прославио са једним ручком заједно са својим пријатељима, и после ручка одвео је своју милу женицу у свој стан. Сутра дан, обучена у пењоар (спаваћу хаљину), изашла је она пред свога срећног драгана казав му: „Ја сам ти све дала што једна часна девојка може дати човеку кога љуби. Ако ти мислиш да си ме купио, онда си ти у заблуди. Јер ја се нисам продала; зато знај, да ја тебе никад више оставити нећу па ти мене љубио или не љубио, венчао се са мном или не венчао, злостављао ме или не злостављао. Ја тебе не остављам никад! никад! никад!“

Са својом женом Хајне је живео у љубави, по некад му је Матилда била и љубоморна на њ, а како и да не буде кад је Хајне и животом и делима био један велики љубавник. Чак је била љубоморна и на његово писање, нарочито где он спомиње какву своју љубав, знајући ваљда да Хајне није био у љубави само на речима. Била је страсна преко сваке мере. У извесним тренутцима бацала је се на земљу, плакајући и викајући, а Хајне навикнут на то само би се иронично осмејкивао; она кад би видела да од тога нема вајде, устајала би смејући се лудо, и умиљавајући се као да није ништа било. И ако није марио за моду, ипак је волео кад се она накинђури. Често је давао ручкове пријатељима; лето је проводио махом крај мора, или ван вароши. Годинама је био нераздвојан са Теофилом Готије и Алфонзом Роје, — и они су били у дивљем браку са двома најлепшим и најљубазнијим женама, и њих троје са женама састајали су се често зими у кафани Монмартр, а лети у Монморанси.

Бивало је тренутака да је и Хајне био суревњив на своју Матилду, то сведочи једно писмо

*) Тако на пр. први чланак у одељку „Купатило Лука“, он почиње саречима: „Кад сам у Матилдину собу ушао, она је загопчавала последње дугме зелене хаљине за јахање и т. д.“

www.pisacato јој из Хамбурга 1843. г : „при свем том — јадикује он — моје је срце у бризи ја сам моје сирото јагње оставио у Паризу, где тако много курјака има. Ја мислим непрестано на тебе, и не могу миран да будем Неопредељене и мутне бриге муче ме дан и ноћ“. „Ти си једина радост мога живота, не прави ме несрећним. Боже! Боже! већ 14 дана нисам те чуо да цвркунеш, и ја сам тако далеко од тебе То је право прогонство“. Његову Матилду опевали су многи немачки и француски песници и за ту целу Хајне јој уде-сио нарочити албум, у коме је на првом месту била једна његова песма

После седам година проведених у дивљем браку, Хајне је се венчао са Матилдом тек 30. Августа 1841 г на то га је — вели — нагнала оно чудовиште Бернеова пријатељица г-ђа Вол*), и на тај му се начин осветила; њој благодари што је се оженио, али ће јој се за то осветити „Кад сам из цркве изашао направио сам тестамент, моја је жена универзални наследник, но под једним условом, да се после моје смрти поново уда, сигуран сам, да ће бар један човек сваког дана моју смрт сажаљевати: „зашто је сиромаш Хајне умро? да је још жив она не би била моја жена“. На ову шалу Матилда се само смејала.

Кад је 1844 г поново ишао у Хамбург повео је и Матилду, али пошто се није могла сложити са његовом породицом брзо је се вратила натраг у Париз, и Хајне јој тада пише: „од како си отишла ја ништа друго не радим до уздишем. Нећу више да се одвајам од тебе Осећам више но икад потребу да си ми пред очима“ — „Најважније што ти имам саопштити то је да те, моја драга жено, љубим до лудила“ Још један доказ колико је Хајне волео своју жену

Матилда је преживела Хајнеа умрла је у истом месецу кад и он, али после 27 година након смрти његове, 1883 год

V

Хајне је био не само песник, но и философ и политичар. Политичар је био само речју; жалосно апсолутистично стање у Немачкој где је свака слободоумнија мисао била угушивана црвеном писаљком цензорском, — изазивало је најжешћу осуду од његове стране он је критиковао, излагао подсмеху, и то је било све, а да своју мисао приведе у дело, то није могао. Он сам у писму Варнхагену признаје: *да хоће само да говори*. Интересантан је одговор његов Коту кад му је овај јавио како краљ (баварски) радо чита анале (које је Хајне уређивао). „Ја мислим — вели Хајне — краљ је доста паметан, да сабљу цени по њеној оштрини, а не по доброј или рђавој употреби.“

Био је велики обожавалац Наполеона, у њему је он гледао савршеног јунака, народњег човека.

*) Још за живота Бернеова Хајне се са њим много завадио и нападали су један другог, на је и после његове смрти наставио препирку са његовом пријатељицом Вол и њеним мужем, са којим је имао и један двобој.

браниоца заосталих освојења револуционарних. он сам вели, да његово уважавање Наполеона не односи се на радње његове, већ на ђенија људског, па звао се он Александар, Цезар или Наполеон. Радње су Хајнеу само одећа духа човековог, а историја није ништа друго до гардероба човечијег духа. „Љубав по кадшто воли старе капуте, и тако ја волим огртач од Маренга Овде је генерал Бонапарта, тако јако сркнуо из пехара славе, да је у пијанству постао конзул, цар, светски освајач.“

Још 1833 год. пишући чланке о Француској, он је Французима наговештавао уједињену Немачку као страховиту силу. „Ви Французи, имате да се плашите ослобођене Немачке више, но од целе свете алијанције заједно са Хрватима и Козацима“ У Тјеру — кога је називао Гетеом у политици — још тада је гледао најзнатнијег сувременог државника А у предговору своје „Немачке“ писаном 1844 године, са свим пророчански пише: „Међутим Елзас и Лотрингија придружиће се опет Немачкој, кад ми довршимо што су Французи започели“ и т. д.

Његове „Идеје“ или књига *Le grand* (1826 год.) које су угледале света и на нашем језику у преводу пок. Мите Ракића, нису ништа друго до — како се то обично каже — песма у прози; његов биограф Прелс обележава то као сатиричко појетички фантастички комад, а за њих вели да је покушао у једном автобиографском фрагменту да унесе чист слободан хумор, „до сад сам — пише Мозеру — показивао само виц, иронију, и ђуд, а још никада онај чисти исконски, пријатан хумор“

У француском журналу *Europe littéraire* писао (1833) историју новије литературе у Немачкој, друго издање изашло је (1836) под именом „Романтична школа“ (а на француском под насловом *De l'Allemagne*). *Јулијан Шмит* за ову Хајнеову „романтичку школу“ вели, да је то најзнатније што је песник поред својих најбољих песама написао. Ниједан доцнији критичар и историк није суштину немачке романтике оштрије и коректније аналисао. И ако није био активни присталица Сен-Симониста, ипак је се у многим тачкама слагао са њима. „Сад се, пише Варнхагену 1832 — бавим историјом револуције и Сен-Симонизмом, и о обојем ћу писати, али морам још много да студирам. Мишел Шевалије (Сен-Симониста) мој је врло добар пријатељ, један од најблагороднијих људи што их ја знам.“

Живећи у Паризу Хајнеов је углед све више растао, и док су његови чланци у Аугсбуршким новинама правили сензацију, дотле су други његови радови превођени на француски. За *Revue des deux Mond* написао је *De l'Allemagne depuis Lutter*. Намера му је били да тиме исправи погрешно мишљење које је у Француској распростра-стрто о немачкој философији.

(СВРШИТЕ СЕ)

О ПОЗОРИШТУ

— БЈЕЉИНСКИ —

Позориште!... Волите ли и ви Позориште тако, како га ја волим, то јест, свом снагом душе своје, свим ентузијазмом, свом екстазом, којом може да љуби ватрена младост, страсна и жудна, утисака лепога? Или, боље рећи, можете ли ви не волети позориште више свега на свету, осим добра и истине? И доиста, зар се не сједињују у њему све чари, све дражи, све обмане лепих уметности? Није ли оно једино самовласни господар наших осећања, који може у свако доба и у свакој прилици узбудити их и потрести као што ураган по равним арабијским степима подиже пешчане сметове?... Која од свих уметности влада тако моћним средствима да франира душу и да њу потреса самовољно... Лирика, епикеја, драма — шта вам се од овога највише допада; или пак све подједнако волите? Тегобан избор, зар не? Па зар се у силним строфама великог Державина, и у разноврсним песмама протеја Пушкина не приказује иста природа која и у песмама Бајроновим или романима Валтера Скота, а у овим последњим опет иста она која и у драмама Шекспировим и Шилеровим. Па ипак ја највише волим драму, и канда је то општи укусу. Лирика изражава природу неодређено, и тако рећи музикално; њен је предмет сва природа у свој својој бескрајности; предмет је драмин искључиво човек и његов живот, у ком се показује виша, духовна страна свеопштег живота у васељени. Међу уметностима је драма то што је историја међу наукама. Човек је свагда био и биће најинтересантнији појав за човека, а драма представља тога човека у његовој вечној борби са својим ја и са својом судбином; у његовој вечној радљивости, којој је извор тежња к неком тамном идеалу блаженства који ретко схвата, а још ређе достиже. Самој епикеји даје драма њену вредност: роман без драматичности је млитав и досадан. Донекле епикеја је само особита форма драме. И тако рецимо да је драма ако не најбоља, оно најближа нама врста поезије. Па шта је онда Позориште где се та силна драма облачи од главе до пете у нову свагу, где она ступа у савез са свима уметностима, зове их себи у помоћ и узима од њих сва средства, свако оружје, од којих је свако, оделито узето, довољно снажно да нас отргне из узана света бригаа и да нас однесе у пријатни свет високог и лепог? Шта је, питам вас, то позориште?... О, то је прави храм уметности, у који кад уђете ви се тренутно одвајате од земље, ослобађате од таштих животних бригаа. Они складни звуци инструментална у оркестру обхрвавају вашу душу очекивањем нечег чудесног, стежу ваше срце предосећањем неког неисказаног, слатког блаженства; онај народ којег је пун огромни амфитеатар, дели ваше нестрпљиво очекивање, слива се с вама у једно осећање; она раскопна и дивотна завеса, оно море светлила наговештава вам чудеса и дивоте расуте по прекрасном Божјем свету, а усредсређене на узаном простору бине! И ево сад ће да јекне окрестар — и душа ваша предосећа у његовим звуцима

оне утиске који се спремају да је поразе, и ево диже се завеса — и пред вашим погледом простире се бескрајни свет страсти и судбина људских! Ево молећиви јауци Дездемоне смирене и пуне љубави мешају се с бесним јауцима љубоморног Отела; ево, уред поноћи, појављује се леди Магбет, с голим грудима, с рашчупаном косом, и узалуд се нашти да са своје руке спере крваве мрље, које јој се појављују у мукама осветничке савести; ево излази бедни Хамлет са својим заветним питањем „бити или не бити“; ево пролазе пред вама и божанствени сањало Поза и два рајска цветка Маке и Текла са својом небеском љубављу; речју, сав раскопни и бескрајни свет, створен плодном фантазијом Шекспира, Шилера, Гетеа, Вернера... Ви овде живите не својим животом, страдате не од своје туге, радујете се не своме блаженству, дршћете не због своје опасности; овде ваше хладно ја ишчежава у пламеном стару љубави. Ако вас мучи тешка мисао о тегобном подвигу нашег живота и слабости наше снаге, ви ћете је овде заборавити; ако је ваша душа икад жудела за љубављу и заносом, ако је у вашој машти светлуцао икад, као лако привиђење ноћу, какав чаробни лик давно заборављен као празно маштање — овде ће та жеђ планути у вама новом неукротљивом снагом, овде ће вам се лик поново јавити, и ви ћете видети његов поглед управљен на вас с тугом и љубављу, опићете се његовим чаробним дахом и задрхтаћете од ватрена додира његове руке... Но је ли могућно описати све дражи позоришта, сву његову магичку снагу над душом човечјом... О идите, идите у позориште, живите и умрите у њему ако можете!...

Свет. А. Петровић.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Како наметан народ поступа са проданим душама. У почетку Бахове системе ступио је у државну службу новелиста *Куги*, и ако је пре тога донета одлука од стране мађарских патријота, да се сваки презре, ко ступи у Бахову службу.

Он је био за цео свет мртав. Чак му није ни смрт саопштили. Његове се новеле не читају и историја литературе га и не помиње, и ако је био један од првих у свом жанру.

*

Највећа књига. — Без сумње највећа књига која је у свету штампана, неизузимајући ни оне огромне формате који су од вајкада били можда у Кини, јесте „Палтеон инглеских јунака“, која је изашла 1832 год. у Лондону. Дужина сваког листа те огромне књижурице износи четири хвата, а ширина два хвата. Па према томе и слова су сразмерно грдно велика, са позлатом штампана, свако слово дугачко је пола стопе. То дело извесно једини екземпляр те величине, штампано је о државном трошку, али издање је тако скупо стало, да су га само у сто примерака одштампали и одустали од распродаје по књижарама. Ових сто књига раздељене су

члановима енглеског краљевског дома, неким страним владарима и најзнатнијим британским библиотекама, као и пр. библиотеци британског музеја, и Оксфордском универзитету.

*

Благородно порекло. — Лудвиг XIV упита једном приликом, кад му се представио храбри швајцарски пуковник Клерк, је ли он благородног порекла? Храбри пуковник одма одговори: „Величанство, Ноје је имао три сина у лађи, али не умем баш сигурно казати, који је од њих тројице био мој прадед!“ —

*

Кроз прете. — Саксонски курфирет Христијан II, иначе један од најправичнијих кнежева оног доба, пресудио је веома самовласно једну парницу коју је повео један виртембершки грађанин противу једног његовог дворанина и то у корист дворанина, и ако је правда била на страни грађаниновој. Професор Таубман који је увесељавао курфирета, реши се да освети грађанина, и преобучен са корпом разних наочара у руци, стаде поред дворске капије кроз коју је курфирет сваког дана јахао. Христијан непознаде тога човека, кад прође кроз капију са оним истим љубимцем, већ упита старца, како му иде трговина. „Ох, доста рђаво“, жаљаше се преобучени. „Пређе, кад је још било правде у земљи, људи су потребовали наочаре, али сада, кад висока господа гледају кроз прете и најгорим неваљалцима, од тада нисам више срећан са продајом.“ При томе баци један крвнички поглед на дворанина. Христијан тада познаде добро да је тај стари продавац наочара његова дворска будала, али његове су га речи толико дарнуле, да је поново предузео парницу, и дао грађанину његово право.

ИЗ ШАНФОРОВИХ

КАРАКТЕРА И АНЕГДОТА

Данас, 15 марта 1782, говорио је Г. де.... учинио сам једно добро и доста ретко дело. Утешио сам једнога човека који је ваљан, пун врлина богат, са сто хиљада ливара ренте, са врло великим именом, који има много духа, који је потпуно здрав, — а ја сам сиромаш, незнатан и болестан

Познат је фанатичан говор који је долски владика држао пред краљем у корист поновног гонења протестаната. Он је говорио у име свештенства Владика сен-полеки запита га зашто је говорио у име свештенства, не питајући за савет и мишљење никога. — „Ја сам се обратио за савет моме распећу.“ — „У том случају, одговори

владика сен полеки, требало је да од речи до речи поновите оно што вам је распеће одговорило.“

Признат је факат да је Госпођа, кћи краљева, играјући се са једном својом дадињом, загледала се у њену руку, и пошто јој је избројала прете, рекла изненађено: „Како! зар и ви имате пет прстију као и ја?“ И поново изброја прете да би се уверила.

Дикло је говорио не знам о коме ниткову који се обогатио: „Пљују му у лице брицу га ногом, а он благодари.“

Један је човек тридесет година проводио своје вечери код госпође ... Кад му је умрла жена, цео свет је мислио да ће узети своју давнашњу познаницу, и наговарали су га на то. Он одби: „Не знам, рече, где бих онда проводио своје вечери.“

Госпођа де Тенсен, са благим понашањем била је жена без икаквих обзира, и готова на све. у буквалном смислу речи. Једнога дана хвалила се њена благод. „Да, рече поп Трабле, ако јој је у интересу да вас отрује, она ће изабрати најслађи отров.“

Г... пошто је прочитао писмо Светога Јеремије у коме са највећом енергијом светац слика силну својих страсти, рече: „Више му завидим на јачини његових кушања, но што се плашим његовога лајања.“

Некога осећајног младића који је у љубав уносно честитости, намејавали су развратници, смејући се његовом сентименталном држању. Он им одговори наивно: „Је ли моја кривица, ако више волим жене које волим него жене које не волим?“

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Изашла је из штампе књига

ДУТАЈУЋЕ ДУШЕ

ПРИПОВЕТКА ЗА ПОУКУ

Намењено задругарству

од

Велислава Јањића

ЕКОНОМА

Величина јој је 8 $\frac{1}{4}$ шт. табака а цена је 80 п. дин.

Садржај: „Не кури ме...“ (песма). — „Бомба или динамит“ — „О, јесенске луке ноћи...“ — „Где поморанце зру“ (наставак). — „Хајрих Хајне“ (наставак). — „О Позоришту“ — „Занимљивости“ — „Из Шанфорових карактера и анегдота“.

Власник: Ст. М. Веселиновић. — Парна Радикална Штампарија — Уред.: Ј. М. Веселиновић